

Iets om over na te denken... en dan aan mee te werken

"Te jong..." is een pedagogisch project, gemaakt op maat van de scholen, dat onze jongeren wil doen stilstaan in deze steeds sneller draaiende wereld. De twintigste eeuw was er één van grote vooruitgang en voorspoed. Toch waren er twee momenten, twee luidkeelse waarschuwingen om ons eraan te herinneren dat vrijheid geen evidentie is, voorspoed geen recht en vooruitgang geen automatisme. Gedurende decennia weerklonk hun echo nog door in onze samenleving, dankzij de ooggetuigen. Zij worden echter schaarser en binnen enkele jaren zullen ze er niet meer zijn om de huidige en toekomstige generaties ervan te overtuigen dat democratie geen finaliteit is, maar een werk van alledag.

We moeten het op ons nemen om die eeuwige vorming voort te zetten. We leven immers in een wereld die nog altijd geteisterd wordt door agressie, egoïsme en onverschilligheid. Anno 2008, 90 jaar na het eindigen van de Eerste Wereldoorlog geniet nog altijd niet iedereen democratie. We willen onze jongeren doen inzien dat zij de generatie zijn die instaat voor de toekomst, hun toekomst, maar ook die van anderen. Dat je op elke leeftijd de wereld kan veranderen. «Je moet het verleden bestuderen om het heden beter te begrijpen». Het levendig houden van die link met het verleden is een van de opdrachten van het Instituut voor Veteranen - NIOOO.

Met dit project willen we de leerlingen laten stilstaan bij oorlog. We hopen hen meer actief te betrekken bij onze opdracht, bij de Herinnering. Via een biografisch onderzoekje, een tekening, een opstel, een gedicht, een filmpje, foto's, enzovoort willen we hen doen nadenken over het verleden, oorlog, de samenleving, over hun aandeel in de toekomst. Door hen op die manier met hun opdracht te confronteren, hopen we termen als democratie, solidariteit en tolerantie een meer concrete inhoud te geven.

*Griet Brosens
Instituut voor Veteranen – NIOOO*

Het pedagogisch dossier bevat:

- 1.Hoe kan je het project invullen? Mogelijke pistes
- 2.Een dag in de voetsporen van Wereldoorlog I voor de winnaars
- 3.Wedstrijdreglement
- 4.Het historisch onderzoekje: een voorbeeld
- 5.Een lege onderzoeksfiche
- 6.Handige adressen voor het historisch onderzoekje

Hoe kan je het project invullen?

Praat met je leerlingen over Wereldoorlog I. Je kunt een debat op gang brengen in de klas, maar je kunt er met je klas ook eens een uurtje op uit trekken naar een militair kerkhof in je buurt of een gemeentelijk kerkhof waarop ook soldaten liggen begraven.

Trek het debat open. Het is niet omdat we dit jaar Wereldoorlog I herdenken dat er over andere en recentere conflicten niet kan en moet gesproken worden. Wat verstaan ze zelf onder 'oorlog'? Vanaf wanneer spreken we van een oorlog? Ligt conflict ingebakken in de mensheid? Wat is een 'vuile oorlog' en bestaan er 'propere oorlogen'? Kan men vandaag nog een zwart-wit visie hebben over oorlog?

CREATIVITEIT TEN TOP. Je kunt met je leerlingen een tekening maken of ze een opstelletje laten schrijven rond hun ervaring, hun ideeën over oorlog. Een filmpje of een fotoreportage maken,...alles behoort tot de mogelijkheden. Misschien kennen enkele leerlingen wel een overlevende van de tweede wereldoorlog en willen ze daar een werkje over maken. Alle kunstvormen of expressiemiddelen zijn goed. Klassikaal of individueel. Hoe creatiever, hoe beter... We willen vooral benadrukken dat je het onderwerp oorlog zo breed mogelijk mag opvatten. Je kunt je leerlingen ook conceptueel laten werken rond een aantal begrippen die we linken aan oorlog of vrede bijvoorbeeld.

EEN HISTORISCH-BIOGRAFISCH ONDERZOEK. Onderzoek het leven van een gesneuvelde soldaat uit Wereldoorlog I. Wie was hij, wat deed hij voor de oorlog, in welk regiment diende hij en aan welke veldslagen nam hij deel?

Om iemand te kiezen die je wilt onderzoeken kan je het volgende doen:

- Naar een militaire begraafplaats trekken en iemand kiezen.
- Vertrekken van een eventueel monument voor de gesneuvelde soldaten in uw gemeente. Let er wel op dat het voor de gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog is.
- Laat de leerlingen in de databank van Danny Wilssens op www.wol.be (zie verder: handige adressen voor onderzoek) hun eigen naam intypen en misschien vinden ze wel een gesneuvelde die dezelfde achternaam had en die ze kunnen onderzoeken.

Dit onderzoekje kan je de leerlingen individueel of klassikaal laten uitvoeren. Met een internetverbinding en een telefoontoestel kan je al veel te weten komen. Aan de hand van enkele eenvoudige opzoekingingen kan je een deeltje van het leven van de soldaat reconstrueren: waar hij geboren was, waar hij stierf en hoe oud hij was. Met wat geluk kan je ook een foto en een hele persoonsbeschrijving vinden van de man.

Verder in deze map vind je een lijst met enkele nuttige infokanalen, alsook een voorbeeld van een onderzoek. We geven je ook een lege fiche mee. Het is aan jou om te beslissen of je ze op voorhand vrijgeeft of de leerlingen zelf laat zoeken.

De mogelijke pistes die wij hier voorstellen, zijn natuurlijk slechts dat: voorstellen. Aan jou de keuze. Beschouw het als een project **à la carte**: vele mogelijkheden, maar slechts één doel, namelijk het bewuster maken van de volgende generaties.

Een dag in de voetsporen van Wereldoorlog I

Door deel te nemen aan het project maak je met je klas kans op een dag in de Westhoek, in de voetsporen van Wereldoorlog I. Twee klassen zullen op zoek gaan naar de restanten van de *Groote Oorlog* en aan den lijve ondervinden wat de oorlog betekende voor de soldaten in de loopgraven.

Een klas uit het lager onderwijs vertrekt op een heuse **battlefield tour** doorheen de slagvelden aan de IJzer. Het toneel van een tragedie die zich afspeelde in de modder, tussen de doden, in de loopgraven, met het gevaar op slechts vijfhonderd meter afstand. Die tragedie duurde vier jaar en kostte het leven aan mannen, vrouwen en een hele regio. Nu zie je er hier en daar nog restanten van, maar onder

begeleiding van een deskundige gids komt die episode uit onze vaderlandse geschiedenis als het ware terug tot leven.

Een klas uit het middelbaar onderwijs zal een onwerkelijke **platoon experience** ondergaan met het Memorial Museum Passchendaele 1917. Je kruipt niet alleen in de huid van een soldaat van Wereldoorlog I, maar ook in zijn kledij. Je neemt zijn identiteit aan en volgt zijn tragisch spoor tot aan zijn laatste rustplaats op het Tyne Cot Cemetery, de grootste Britse begraafplaats op het Europese

vasteland. Aan de hand van een historisch onderbouwd verhaal begeleidt een ervaren gids je leerlingen doorheen het historische slagveld van 4 oktober 1917.

Een ontnuchterende confrontatie!

VEREEUWIGD. Een selectie van de meest spraakmakende werkjes wordt vereeuwigd in een boekje dat we in 2009 uitgeven. Alle deelnemende scholen ontvangen uiteraard een exemplaar van het werkje. Met het boekje willen we het engagement van onze jongeren aan de wereld tonen.

Wat moet je doen om kans te maken op een van die twee beklijvende prijzen?

Je stuurt alle werkjes op, ten laatste op **28 november 2008**, naar:

IV-NIOOO

t.a.v. Hannes Vanwymelbeke
Regentlaan 45-46
1000 Brussel
Fax: 02/227.63.31
Tel: 02 227 63 18

WEDSTRIJDREGLEMENT

Alle werkjes moeten ingestuurd zijn, ten laatste op **28 november 2008**.

Er staat geen limiet op het aantal ingestuurde werkjes per klas. Een werkje kan immers klassikaal of individueel zijn.

Een jury, opgemaakt uit personeelsleden van het Instituut voor Veteranen – Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-strijders en Oorlogsslachtoffers en specialisten ter zake, zal 2 werkjes kiezen uit de inzendingen: 1 uit het lager onderwijs en 1 uit het middelbaar onderwijs.

De winnaar uit het lager onderwijs wint een gratis battlefield tour in de Westhoek. De winnaar uit het middelbaar onderwijs wint een gratis platoon experience in de Westhoek.

De gewonnen excursies zullen gepland worden, in functie van de mogelijke data voor het IV-NIOOO, het Memorial Museum Passchendaele 1917 en de winnende school, ergens in het voorjaar van 2009. In ieder geval zullen de excursies doorgaan tijdens het schooljaar 2008-2009.

VOORBEELDFICHE: Soldaat VAN WYMELBEKE

Naam	VAN WYMELBEKE
Voornaam	Henri Joseph
Geboortedatum	23.03.1894
Geboorteplaats	LICHTERVELDE
Vader	Pierre-François, landbouwer en houtzager, overleden op 12-01-1916
Moeder	Christiaens Thérèse, overleden op 14-03-1920
Broers/zussen	Remi-Gustaf (wever), Sidonie-Maria (kantwerkster), Maria-Sylvia (kantwerkster), August-Emiel, Cyriel-Camiel, Zulma-Margarita, Oscar-Josef, Jeanny-Flavie, Margarita-Maria.
Adres	?
Beroep vóór de oorlog	Landbouwer
Datum van overlijden	20.10.1918 (2u45's morgens)
Plaats van overlijden	Hoogstade (Veldhospitaal)
Begraafplaats(en)	Sint-Rijkers; herbergraven op 24.04.1924 op de militaire begraafplaats van De Panne.
Andere persoonlijke gegevens	1m64 groot, kastanjebruin haar, rond gezicht ongehuwd
Foto(s)	

MILITAIRE LOOPBAAN

Datum indiensttreding	28/05/1914 als dienstplichtige
Stamnummer	109/60283
Graad	Soldaat 2 kl. Mil klaroen (dienstplichtige)
Regiment/eenheid	9e linie 1ste bataljon, 15e compagnie
Verloop militaire loopbaan	<p>24/09/1914: In actieve dienst 21/07/1915: Klaroen 22/10/1915: Overgeplaatst als soldaat 29/08/1916: Klaroen 20/10/1918: Gesneuveld te Hoogstade</p> <p>Hij verbleef in totaal 37 maanden en 11 dagen aan het front, 11 maanden en 18 dagen achter het front.</p>
Onderscheidingen en medailles	<p>Ridder in de orde van Leopold II (met palm) - postuum Oorlogskruis - postuum 5 frontstrepen (1 voor het eerste jaar aan het front, daarna 1 per iedere 6 maanden extra aan het front)</p>
Veldslagen waaraan deelgenomen	<ul style="list-style-type: none"> - 4 jaar in de loopgraven van de Westhoek - Slag bij Merckem op 17 april 1918 - Gevechten bij Stadenberg op 28 en 29 september (de laatste Duitse tegenstand wordt gebroken) - 14 oktober 1918: eerste linie die de Leie bereikt. <p>Hij raakte gekwetst in Bavikhove op 18 oktober 1918 door een kogel in het been en stierf twee dagen later aan de verwondingen van een doorboord dijbeen, dijbeenbreuk in het veldhospitaal van Hoogstade.</p>
Andere gegevens aangaande zijn legertijd	<p>Per maand aan het front verdiende hij 75 oude Belgische frank, dus in totaal 2175 frank. Voor de elf maanden die hij niet aan het front vocht, kreeg hij 550 frank, namelijk 50 frank per maand.</p> <p>In 1918 werd hij voor 8 dagen gestraft door de compagniecommandant: Vanwymelbeke was gevraagd om dringend pistolen naar het front te brengen, maar had dat volgens zijn peletonschef pas 2 uur later gedaan.</p>

ZOEKTOCHTVERLOOP:

« Ik heb gezocht op/gebeld naar.....en heb gevonden..... »

1. <http://www.wo1.be>

Naam: VANWYMELBEKE
Voornaam: Henri Joseph
Graad of Rang: Soldaat 2 kl mil 1914 klaroen
Eenheid: 9 Linie 1/3
Datum van overlijden: 20/10/1918
Grafnummer: 270
Geboorteplaats: Lichtervelde
Oorspronkelijke begraafplaats: Sint Rijkers (graf nr. 270), 20/10/1918

2. De dienst notariaat van het Belgische leger

Stamnummer: 109/60283
Eenheid: 9° Linie 1ste Compagnie
Graad: Soldaat 2deklasse Mil. Klaroen (dienstplichtige)
Geboren: te Lichtervelde op 23/03/1894
Vader: Pierre-François
Moeder: CHRISTIAENS Thérèse
Beroep voor de oorlog: landbouwer

Beschrijving fysiek:
Gestalte: 1,640 meter
Voorhoofd: helling: gemiddeld - hoogte: klein - grootte: sterk
Ogen: blauw
Neus: horizontaalhoogte: gemiddeld - vorm: naar boven gericht - grootte: gemiddeld
Mond: gemiddeld
Lippen: gemiddeld
Kin: uitgewist (???)
Kleur haar: zwart
Wenkbrauwen: zwart

24/09/1914: In actieve dienst
21/07/1915: Klaroen
22/10/1915: Overgeplaatst als soldaat
29/08/1916: Klaroen
18/10/1918: gekwetst in Bavikhove
20/10/1918: aan zijn verwondingen overleden in het veldhospitaal in Hoogstade

Eervolle onderscheidingen:
Ridder in de orde van Leopold II - postuum
Oorlogskruis - postuum
5 frontstrepen

1°begraafplaats : Sint-Rijkers

Op 24/10/1924 herbegraven op de militaire begraafplaats van De Panne

Soldaat Vanwymelbeke diende tijdens de oorlog in totaal 37 maanden en 11 dagen aan het front. Hij verbleef 11 maanden en 18 dagen achter het front.

Tijdens de oorlog verdiende hij: per maand aan het front 75 oude Belgische frank (2175 frank in totaal). Voor de overige elf maanden die hij niet aan het front vocht, kreeg hij 550 frank, namelijk 50 frank per maand.

3. Dienst oorlogsgraven van het Belgische leger

Geboren: Lichtervelde op 23/03/1894

Graad: Soldaat klaroenblazer

Eenheid: 9e linie, 1ste bataljon, 15e compagnie

Indiensttreding:

op 28/05/1914 treedt hij toe tot militieklasse 1914. (Vervulde dienstplicht op het moment dat de oorlog uitbrak.), op 23/09/1914 ging hij in actieve dienst

Laatst bekende woonplaats: Lichtervelde

Stamnummer: 109/60283 (109 is de code van de eenheid dus 9e linie. De code is pas ingevoerd na de oorlog)

Datum overlijden: 20/10/1918

Doodsoorzaak: verwondingen doorboorde linkerzij, dijbreuk.

De specialist van de geconsulteerde dienst legde ons uit dat hij waarschijnlijk neergeschoten is in zijn been. Kogels zorgden voor een versplintering van het been. Vaak werd dat dan genoteerd als doorboord.

Lengte: 1.64m

Beroep voor de oorlog: landbouwer

Burgerlijke staat: Ongehuwd

Broers/zussen: 2 zussen

Gekwetst geraakt in Bavikhove en vervolgens gestorven in het veldhospital van Hoogstade.

Begraven op 20/10/1918 in Sint-Rijkers

Opgegraven en herbegraven op 24/04/1924 in De Panne (Sint-Rijkers hield op te bestaan als militaire begraafplaats)

4. Forum eerste wereldoorlog website

4 jaar in de loopgraven van de Westhoek

Slag bij Merckem op 17 april 1918

Gevechten bij Stadenberg op 28 en 29 september (de laatste Duitse tegenstand wordt gebroken)

14 oktober 1918: eerste linie die de Leie bereikt.

Het negende linieregiment viel op 22 en 23 oktober 1914 enkele Duitse linies aan in Lombardzijde. Aangezien soldaat Van Wymelbeke toen niet aan het front verbleef, werd die informatie niet opgenomen in het historisch onderzoek.

De informatie die je vindt op fora moet je altijd kritisch toetsen. In dit geval werden de gegevens bevestigd op www.negendelinie.be.

5. Belgian War Graves 1914-1918 website

Een zoektocht op de website van de Belgian War Graves bracht aan het licht dat Henri-Joseph ook bekend was als Hendrik.

6. Geschiedenis van het Belgische leger 1830-1914 website

Een zoektocht op deze site leverde voor dit onderzoek weinig relevante informatie op.

7. Bevolkingsdienst van de gemeente Lichtervelde

De vader van Henri Josef Vanwymelbeke was een landwerkmans en houtzager van beroep.

H-J Vanwymelbeke had 5 zussen en 4 broers. Remi-Gustaf (wever), Sidonie-Maria (kantwerkster), Maria-Sylvia (kantwerkster), August-Emiel, Cyriel-Camiel, Zulma-Margarita, Oscar-Josef, Jeanny-Flavie, Margarita-Maria.

Vader overleden op 12-01-1916

Moeder overleden op 14-03-1920

ONDERZOEKSFICHE

Personalia

Naam	
Voornaam	
Geboortedatum	
Geboorteplaats	
Vader	
Moeder	
Broers/zussen	
Adres	
Beroep vóór de oorlog	
Datum van overlijden	
Plaats van overlijden	
Begraafplaats(en)	
Andere persoonlijke gegevens	
Foto(s)	

Militaire loopbaan

Datum indiensttreding	
Stamnummer	
Graad	
Regiment/eenheid	
Verloop militaire loopbaan	
Onderscheidingen en medailles	
Veldslagen waaraan deelgenomen	
Andere gegevens aangaande zijn legertijd	

HANDIGE ADRESSEN VOOR HET BIOGRAFISCH ONDERZOEK

1. <http://www.wo1.be>

Via de 'Databank Belgische militaire doden' van Danny Wilssens op de pagina 'Oorlogsslachtoffers zoeken' kom je al een aantal dingen te weten, informatie die eventueel een vertrekpunt is voor verder onderzoek. Je vindt er de graad/rang, het regiment, de datum van overlijden, het grafnummer, de geboorteplaats en de oorspronkelijke begraafplaats van je soldaat. De databank is echter niet volledig dus je moet een beetje geluk hebben. Staat je soldaat er niet in, geen zorgen, dan vind je hem wel op een andere manier.

2. Dienst Oorlogsgraven (< Defensie)

Bel naar adjudant-chef Etienne Knapen op telefoonnummer 02.701.14.19. Hij kan je vertellen wie waar begraven ligt, maar heeft vaak ook veel persoonlijke informatie over de gesneuvelde. Zeker de moeite waard om hem een belletje te geven of een mailtje te sturen!

3. Dienst Notariaat (<Defensie)

Bel naar adjudant X. Van Tilborg op 02.701.31.78. Hij heeft de informatie betreffende de militaire carrière van je slachtoffer, maar soms vermelden de dossiers ook leuke details, zoals de haarkleur of schoenmaat van de soldaat. Je moet een schriftelijke aanvraag indienen vooraleer hij je de info kan geven. Als je dit per brief doet, duurt het enkele weken voor je antwoord krijgt, via mail slechts enkele dagen. E-mailadres: Xavier.VanTilborg@mil.be. Over soldaten die voor 1 januari 1889 geboren zijn, heeft de archiefdienst weinig informatie. Je kunt je dan eventueel richten naar michel.moerenhout@klm-mra.be

4. Belgian War Graves 1914-1918 website

Op: <http://users.pandora.be/ABL1914/BWG/BWGfront.htm>

Je vindt er de registers van de Belgische militaire begraafplaatsen terug, alsook hun locatie. De site vermeldt ook bijkomende info over de begraafplaatsen, bijvoorbeeld dat er voornamelijk slachtoffers liggen van die of deze veldslag. Dat kan je verder helpen in de zoektocht.

HANDIGE ADRESSEN VOOR HET BIOGRAFISCH ONDERZOEK

5. Geschiedenis van het Belgische leger 1830-1914 website

Op: <http://users.pandora.be/ABL1914/HistorLinie.htm>

De site geeft een overzicht van de geschiedenis van het Belgische leger van 1830 tot 1914, maar is vooral nuttig eens je weet in welk regiment je soldaat gediend heeft. De site laat toe te zien of het regiment een naamsverandering heeft ondergaan en/of gefusioneerd is en geeft meestal ook een kort overzicht van de bezigheden van het regiment tijdens de oorlog '14-'18. De site is een redelijk oerwoud. Je kopieert best het adres in de adresbalk en dan kom je meteen bij de goede pagina uit.

6. Dienst Bevolking en Burgerlijke stand

Eens je weet waar je soldaat geboren en gestorven is, kan je de bevolkingsdienst van de desbetreffende gemeenten contacteren. Via de computer houden zij vaak nauwkeurig alle identiteitsgegevens van de inwoners van de gemeente bij. Geboorteplaats en -datum, adres, beroep, samenstelling van het gezin, ... Het staat soms allemaal op digitale steekkaarten. Meestal vragen ze je wel om een officiële aanvraag op papier.

7. Forum Eerste Wereldoorlog website

Op: <http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/>

De site kan heel wat nuttige informatie opleveren, maar het vergt wat zoekwerk en geduld. Eens je weet in welk regiment je soldaat vocht, kan je heel wat informatie vinden over ze aan deelnamen, waarop historici of tie posten. Handig om zoekfunctie kan geniet alle informatie op geluk hebben. Als je je enkele vragen formuleert dat je ook wat vooruit wel in gedachten dat je bij fora altijd een gezond gevoel voor historische kritiek moet hanteren.

de veldslagen waar De site is een forum oud-strijders informatie weten is dat je een bruiken. Je vindt heus deze site, je moet wat registreert kan je zelf leren, misschien dat kan helpen... Houdt

In het kader van het project werd er een nieuwe thread gecreëerd op het forum waarop leerlingen hun vragen kunnen stellen. De leden van het forum kunnen hen dan eventueel helpen.

HANDIGE ADRESSEN VOOR HET BIOGRAFISCH ONDERZOEK

8. Memorial Museum Passchendaele 1917

Het museum bezit veel informatie over de verschillende eenheden van het Belgische leger tijdens de Eerste Wereldoorlog. Als je weet in welke eenheid je soldaat diende, kan je bij het museum de geschiedenis ervan opvragen. Een mailtje of telefoontje volstaan:
info@passchendaele.be of 051/77.04.41.

De opgegeven informatiekanaalen zijn natuurlijk slechts een leidraad voor je onderzoek. Mogelijk zijn er nog andere nuttige bronnen en websites. Aan jou om ze te ontdekken!

**CONTACTGEGEVENS Instituut voor Veteranen -
Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-Strijders
en Oorlogsslachtoffers:**

Hannes VANWYMELBEKE
Tel: 02/227 63 18
e-mail: hannes.vanwymelbeke@iv-niooo.be

Griet BROSENS
Tel: 02/227 62 53
e-mail: griet.brosens@iv-niooo.be